

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Motto: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

VII. ARG.

STOCKHÖLM, 30 NOV. 1918

N:r 19.

”Högern och tidshändelserna”.

En vagn lastad med en tung börda rullar långsamt, oändligt långsamt vägen fram. Dess last är centnertung: se-kellånga oförrätter som tradition och manlig lagstiftning tillfogat eller tillåtit mot kvinnorna. Och bördan ökas alltjämt allt eftersom färden skriker sakta framåt. Men långt i fjärran skymtar målet. Väl där skall bördan lättas, gångna tidens orättvisor sonas, fjättrade krafter lösgöras. Tusenden vänta otåligt att se den vid målet. Varför skriker den så långsamt framåt? Jo, därför att den drages av kvinnor, vilkas krafter tagits så länge i anspråk, att de svikta under bördan; därför att vägen ständigt burit uppför, och därför att bråte och hinder ständigt staplats i dess väg; därför att manliga händer gripit fatt i dess hjul och sökt föra den tillbaka. Men nu har i ett slag allt förändrats. De långsamt och tåligt släpande kvinnorna ha fått en hjälp, som de ej beräknat. En stark och mäktig vind sveper fram över världen. Demokrati är dess namn. Murar, som stått hindrande i dess väg i sekel, ramla som lekverk. Troner störta, och kejsar- och furstekronor sopas bort som torra löv. Även över vårt avlägsna nordanland sveper den starka sunnanvinden. Den har fattat vår långsamt framrullande vehikel. Farten ökas, i nästa ögonblick kanske stå vi vid målet. Hur skall den levande bromsrättningen reda sig vid påfrestningen? Nå, den frågan är av mindre betydelse. Det ges andra, vida betydelsefullare. Skall stormen nöja sig med att krossa och förrinta det murkna och fallfärdiga eller skall den också rycka med sig det livsdugliga? Skall den rycka upp vad sekler med svett och möda odlat och lämnat efter sig en ödemark? Det gives här i livet många plantor, fagra och ljuvliga, men så oändligt späda och ömtåliga, avsedda att skyddas av varsamma kvinnohänder. Men dessa händer äro ännu bundna och vanmäktiga. Hur skall stormen verka?

Svaret på denna fråga vilar för närvarande hos den svenska högern. Ger

— — — det är en sedlig kraft som talar ur demokratien. Vi vilja icke att penningen skall vara utslagsgivande, att den skall värdesätta medborgarkallet och bestämma över det svenska folkets handlingsfrihet. Stenhuset får ej rösta kull människorna, som där tagit sin bostad, skogskapitalet ej hindra arbetarens medinflytande, bolagskapitalet ej dominera med lagens rätt inom statslivet. Låt inte gulaschen få större inflytande än hans offer! Är det tecken på ett civiliserat samhälle att jobbaren skall trona, gynnad av författningen, men den moder som ger samhället dugande medlemmar inte får ha ett ord att säga om samhällets beskaffenhet?

Det är för en human gärning, en verksamhet i mänskligt intresse då vi här i vårt land, liksom man sedan länge gjort det i andra länder, ger man och kvinna full medborgarrätt utan penninggradering eller hindrande »streck».

Och vad är det då för äventyrligheter regeringen har föreslagit? Kvinnans rösträtt? Danmarks, Norges, Finlands, Islands, Englands, nu även Hollands, Tysklands och Österrikes kvinnor ha rösträtt, är det större äventyr att ge den åt de svenska? Det synes mig att den man som så yttrar skämmas för sin egen mor. Högern har också — äntligen — sist bland Europas reaktionärer — accepterat kvinnorösträtten, men på vad villkor? Därom känner man intet. Döljer sig bakom detta en högre åldersgräns eller andra förödmjukelser för kvinnorna? Man anger icke att de få rösträtt på samma villkor som männen. Det blir kvinnornas sak att tvinga högern att genast bekänna sin mening.

Ur statsrådet Palmstiernas tal i Göteborg vid demokratiens mötesdag söndagen den 24 november.

den inte det rätta svaret, ställer den egna klass- och maktintressen i främsta rummet, då är utgången oviss. Då äro vi snart inne i de farliga virvelvindarna.

Partiet har haft god tid att överväga författningsspörsmålen. Talet om överrumpling verkar närmast löjeväckande. De ha länge stått på dagordningen. Inom de egna leden har högern efterlyst en bestämd ståndpunkt till dessa frågor. Och partiets ståndpunkt till kvinnorösträtten — — — vi se helst, att vi slippa påminna vår läsekrets om den ynkliga fars högern uppförde vid vårens riksdagsdebatt. Vi tro även, att partiet självt numera bokfört denna »seger» som ett av sina moraliska och politiska nederlag.

Men vi vilja ej lägga sten på börda i dessa tider, då så många anklagande röster höjas inom högerns egna led, och då ett hotfullt mummel utifrån påminner den om faran av att fortsätta på den en gång inslagna vägen. Vi vilja endast erinra om att det finnes ett begrepp, som heter »ärofull reträtt». Hur skulle det vara om högern sloge in på den vägen, medan det ännu finnes någon ära att rädda? Ett steg i den riktningen tycks högern ha tagit då den i Allmänna Valmansförbundets manifest av den 21 november »går med

på att godkänna den lika kommunala rösträtten samt att kvinnorna bli delaktiga av politisk rösträtt.» Men detta är också allt. Intet nämnes heller om på vilka villkor de vilja ge kvinnorna medborgarrätten. Deras tvungna medgivande står i småsnålhetens tecken — under förhoppning att slippa lämna ifrån sig mer än det minsta möjliga.

Man borde kunna haft förhoppning om att högern, som alltid kläder sig med klokhetens, förståndets och framförallt fosterlandskärlekens mantel, hade för fosterlandets skull gjort sitt offer och trätt folkets krav ärligt till mötes med öppna, klara ord, som oförtydligt visat att de uppgivit sitt oersonliga motstånd, och förbundet sig att för det helas bästa lojalt understött författningsändringarna, som regeringspositionen bebådar!

Sådana ord skulle för oss varslat om en manlig renässans, vitt skild från den av prof. Kjellén bebådade, som hämtade sin näring ur den tyska militarismen. Denna har som händelserna visat högst olyckliga följder för corpus delicti. Den slutar på samma sätt i barnkammaren, där mor står för husagan, och ute i världen, där Vår herre sköter färlan — med risbastu.

Elin Wahlquist.

Kvinnorna och författningsrevisionen.

L. K. P. R. och de socialdemokratiska kvinnorna uttala sig.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt verkställande utskott gjorde den 16 november med anledning av regeringens kommuniké angående författningsrevisionen följande uttalande:

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt hälsar med glädje regeringens tillkännagivande, att den vill söka genomföra en författningsrevision. Kvinnorna bliva genom den 40-gradiga skalans borttagande mera likställda med männen vid de kommunala valen, där deras låga röstetal hittills förringat deras inflytande. Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt vill därför med all kraft stödja regeringsförslaget, samtidigt som den sin bestämda fordran framhåller, att nu får intet stå hindrande i vägen för kvinnans fulla politiska frigörelse.

Centralstyrelsen för Sveriges socialdemokratiska kvinnoklubbar har utfärdat ett upprop till Sveriges arbetande kvinnor, vari uttalas arbetarkvinnornas glädje och befrielse inför den nya tid av fred och försoning, som nu äntligen bryter in för en genom fruktansvärda lidanden plågad mänsklighet.

De hälsa Tysklands och Österrike-Ungerns kvinnor, som genom revolutionen erhållit sin medborgarrätt, de belgiska och franska kvinnorna, som nu får börja återuppbygga sina skövlade hem och Englands kvinnor för deras seger över det hårda motståndet mot medborgarrätten.

De mana de svenska arbetarkvinnorna till full enighet med de krafter inom arbetarrörelsen, som på laglighetens väg kämpa för det fulla demokratiska genombrottet i vårt land och uttala till slut att:

”Genom demokratin, icke genom våldets diktatur går vägen till det nya samhället.”

Arbeta energiskt för
spridningen av
Rösträtt för kvinnor
vårt politiska samlingsorgan för nästa år.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktör: VERA V. KRÉMÉR

Redaktion och Exp.: 24 Brunkebergstorg I

Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 3—4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.
Rikst. 8600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1918 Kr. 2.50.

4:e kvartalet 75 öre.

Lösnummer 15 öre

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av kr. 3:25 i postanvisning till tidningens expedition. Annonsering: 10 öre per mm. Å sista sidan, 15 öre å de övriga. Vid längre tids annonsering rabatt.

RÖSTRÄTTSBYRÅN

24 Brunkebergstorg I, Stockholm

Allm. tel. 147 29 Rikst. 8600.

Öppen vardagar kl. 1—4.50 e. m.

samt fredagar kl. 6—8 e. m.

L. K. P. R:s sekreterare träffas personligen kl. 1—3 e. m.

F. K. P. R:s möte.*"Kvinnorna och nationernas förbund"*
ämne för aftonens föredrag.Fredagen den 22 november höll F. K. P. R. möte under ordförandeskap av d:r *Gulli Petrini*, som i sitt hälsningsanförande erinrade om de nu timande stora händelserna och om V. U:s hemställan till regeringen rörande gift kvinnas kommunala rösträtt och kvinnornas valbarhet till landstingen (vilken in exstendo återgives på annat ställe i föreliggande nummer).Till centralstyrelseledamot omvaldes fru *Karin Fjällbäck-Holmgren* och likaså omvaldes till suppleant fröken *Anna Lindhagen*.Aftonens föredrag hölls av fröken *Anna Kleman* om Kvinnans rösträtt inom Nationernas förbund. Flera stora frågor, som torde bli internationella, kräva kvinnornas medverkan: ålderdomspensioneringen, lika lön för lika arbete, arbetareskyddslagstiftning. Här skulle kvinnorna, som i de krigförande landen dock tyvärr visat sig lika militäristiska som männen medan kriget pågick, få en uppgift — de borde även se sin plikt inom Nationernas förbund liksom inom den enskilda staten.Fru *Anna Wicksell* underströk under den följande diskussionen kvinnornas plikt att själva förbereda och utreda de frågor de vilja ha behandlade, då de kommissioner som tillsatts för förberedande av Nationernas förbund säkerligen huvudsakligen komma att koncentrera sig på nationernas rättsliga förhållanden inbördes.

Efter debatten beslöt föreningen att till överläggningsämne vid centralstyrelsemötet föreslå: "Tillvaratagande av kvinnornas rätt vid bildandet av nationernas förbund." Dessutom föreslog följande två andra överläggningsämnen: "Vad kan göras för att öka kvinnans medborgerliga ansvarskänsla" och "Den kvinnliga ungdomens likställighet med den manliga i fråga om undervisning".

BREVKORT.

Jul- och nyårskort med svenska flaggan och rösträttsmärket.

Porträtt av statsminister *Edén* med citat ur hans anförande i rösträttsdebatten i riksdagen 1918.Uttalanden av *Fredrika Bremer*, *Selma Lagerlöf* och *Ellen Key*.Pris 5 öre st. Rekvideras från **Rösträttsbyrå**, 24 Brunkebergstorg.**Regeringens författningsproposition.**

Vid riksdagens sammanträde lördagen den 23 november överlämnade statsministern till kamrarna den kungl. propositionen med förslag till ändring i författningsförordningarna.

I förbigående kan nämnas att säkerligen ingen regering någonsin på så kort tid, halvannan vecka, utarbetat ett så omfattande och genomgripande förslag som föreliggande.

Tidningens utrymme medger icke att ingå på en utförlig redogörelse för alla de olika förslagen, utan vilja blott omnämna dem som för kvinnorna innebära förverkligandet av strävanden, som de länge arbetat för.

Först och främst förslaget om den 40-gradiga skalans bortfallande, vilken stått som en oöverkomlig mur, icke minst för de flesta kvinnor med deras små röstetal, som gjort att deras deltagande i kommunalvalen gått tämligen sparlöst förbi.

Å annan plats i tidningen står införd L. K. P. R:s skrivelse till regeringen angående gift kvinnas kommunala rösträtt samt kvinnornas valbarhet till landstingen. Bägge delarna äro nu upptagna i kungl. propositionen och de gifta kvinnorna, utan egen inkomst, skulle hädanefter erhålla sin kommunala rösträtt, icke genom omvägen att deklarerar för 10 kr. inkomst, utan genom mannens skattskyldighet.

Bestämmelsen om kommunal rösträtt för hustru, vars man är skattskyldig till kommunen, även om hustrun icke har egen debetsedel, kommer särskilt dem tillgodo, som ha svårast att deklarerar egen inkomst. Mer än andra gäller detta jordbrukarnas hustrur, som därför utan detta stadgande skulle gå miste om rösträtten, ehuru de faktiskt ha samma skäl till den som de kvinnor, vilka genom arbete utom hemmet uppfylla det formella villkoret, eftersom skatten träffar familjen, fast den formellt påföres mannen. Som statsministern framhåller, står regeln om kommunal rösträtt för både skattskyldig man och hans hustru i full överensstämmelse med den nya lagstiftning om äkta makars egendomsförhållanden, som utarbetats efter gemensamma linjer för de tre skandinaviska länderna, och i Danmark, där den kommunala rösträtten liksom hos oss vilar på skattskyldighet till kommunen, är regeln redan genomförd. Rösträtten för hustrurna till de kommunalt skattskyldiga lägger tyngdpunkten vid kommunala avgöranden hos dem, som bildat familj och äro starkast bundna vid kommunens gemensamma intressen.

Genom rätten att rösta med fullmakt, som ger tillfälle för de hustrur, som av det husliga arbetet hindras att personligen inställa sig vid kommunalstämmorna eller de kommunala valen, att överlåta rösträtten på männen, kommer de gifta kvinnornas rösträtt också att kunna verksamt utnyttjas. Vid en eventuell revision av fullmaktsrösträtten behöver icke ske någon ändring här. Samma princip har sedan länge förknippats även med genomförande av kvinnornas politiska rösträtt.

Kvinnornas valbarhet till landsting utgör fullbordandet av kvinnornas fulla kommunala likställighet med männen. De olika strecken, fattigvårds- och utskyldsstrecket äro i kungl. propositionen reviderade i rättsvis riktning och dessutom skänker särskilt utskyldsstrecket genom införelse i lön tillräcklig garanti för att kommunen ej går miste om det ekonomiska tillskott varje skattskyldig är ålagd att ge den.

Angående kvinnornas politiska röst-

rätt, om vilken särskild proposition kommer att föreläggas 1919 års riksdag gör statsministern följande uttalande:

"Rösträtten för kvinnor kan i princip ej längre underkastas någon allvarlig diskussion. Jag erinrar endast, att denna kvinnornas politiska rösträtt under tiden efter 1918 års lagtima riksdag gjort ytterligare och högst betydande landvinningar i land efter land. Den har under detta år varit i tillämpning vid nya val i våra båda grannländer Danmark och Norge, vilkas samhällsförhållanden så nära ansluta sig till de svenska, — i Danmark för första gången efter kvinnorösträtts införande i grundlagen — och i båda länderna bestyrkes den erfarenhet, som vunnits överallt i länder med kvinnlig rösträtt, nämligen att ingen av de ogynnsamma verkningar, som vedersakarna därav förutspått, låter sig skönjas, samt att kvinnornas politiska fullmyndighet, när den väl blivit genomförd, endast ter sig såsom ett naturligt och självklart led i vår tids samhällsordning. I England hade redan när propositionen till 1918 års svenska lagtima riksdag avläts beslut blivit fattat om rösträtt för kvinnor, och detta beslut har sedan dess kompletterats genom införande även av valbarhet till underhuset. I Holland står frågan inför sin definitiva lösning. I Tyskland och de österrikisk-ungerska länderna, där rörelsen för kvinnornas politiska medborgarrätt förut endast på vissa håll framträtt med avsevärd styrka, synes man nu allmänt utgå ifrån att kvinnorna skola vid männens sida deltaga i valen till de kommande konstituerande församlingarna och därmed på en gång träda in i full politisk medborgarrätt.

Inför sådana erfarenheter och företeelser från världen runt omkring oss måste de skäl, som i Sverige anförts mot rösträtt för kvinnorna, mer än någonsin te sig såsom ohållbara, vare sig desamma varit av principiellt avvisande art eller blivit omklädda i yrkanden på förnyade utredningar. Vad särskilt sistnämnda yrkanden angår, har det redan vid överläggningarna i kamrarna blivit till fullo ådagalagt, att de icke på någon punkt voro av den beskaffenhet, att vid dem kan fästas något allvarligt avseende. Rösträtts utsträckning till kvinnorna beror på ett principiellt ställningstagande till kvinnans rätt och plikt såsom medborgare i det moderna samhället, ej på beräkningar över kvinnornas fördelning efter civilstånd eller inom olika åldrar och dylikt, och hela tidsutvecklingen har redan oåterkalleligt avgjort, att Sverige såväl som andra länder bör ofördröjligen taga steget till detta erkännande av kvinnornas medborgerliga uppgifter vid männens sida."

Man må hoppas, att det nu må vara sista gången som motivering till denna vår länge omdebatterade fråga behöver framföras...

Allmänna valmansförbundets manifest ger ju tillkänna att högern går med på att godkänna kvinnorösträtten och ehuru någon försäkran från ledande högerhåll inom riksdagen icke avhört, så kan man med all säkerhet vänta att högern under propositionens behandling i det sammansatta utskottet skall avge försäkring om frågans genomförande vid nästa riksdag. Med tillfredsställelse hälsa vi regeringspropositionen. Med ännu större glädje och tillfredsställelse skola vi hälsa dess fullständiga seger i riksdagens bägge kamrar.

E. P.

En hälsning från republiken Bayern.

När de bayerska kvinnorna vaknade på morgonen den 9 november, befanns det, att de hade rösträtt. — Omvälvningen försiggick lugnt och snabbt, utan våld och mottogs tyst utan jubel. Det tyska folket har lidit så länge och så mycket, att nu ingen har kraft för glädjeyttringar. Och särskilt kvinnorna, av vilka de flesta ha levat i en oavbruten ångest för sina käras liv och som år efter år ha hungrat och frusit för "fosterlandet", togo sina rättigheter som något självklart och utan kommentarier.

De tyska kvinnorna ha ju inte, som de svenska, genom att energiskt delta i en lång och målmedveten rösträttskamp förvärvat sig vana vid politiska former, men det nya Tyskland skaffar sig för sitt politiska liv nya former, vari även männen äro nybörjare, och kvinnorna ha under dessa farsansfulla år vunnit en livserfarenhet, som väl kan anses likvärdig med den berömda politiska "mognaden".

De vakna kvinnornas intresse koncentreras nu på den konstituerande nationalförsamling, som skall äga rum, så snart soldaterna hunnit komma hem och blivit uppförda på väljarlistorna.

Representanter för olika grupper och yrkesföreningar ha bildat utskott, som ha till uppgift att för de viktiga valen arbeta i kvinnornas intresse.

Hur kvinnornas start skall avlöpa kan inte förutsägas, men då de inte behövt känna den bitterhet, som en länge förd kamp mot ett oersonligt motstånd skulle ha alstrat, kan från början ett gott kamratskap mellan män och kvinnor påräknas. Och i det fruktansvärda kaos, vari vi befinna oss kunna vi väl ändå urskilja en rättfärdighetens röda tråd, och världshändelsernas gång tyckas mig en garanti för, att ett folk, som beslutat börja ett nytt liv med rätten som ledstjärna skall med ofullkomligheter och begränsning dock visa sig vara inne på den rätta vägen.

Nürnberg, 17 nov. 1918.

*Signe Wollter-Pfister.***Marianne Hainisch.**Bund österreichischer Frauenvereine har i år tillryggalagt det första skedet av sin utveckling; det firade nämligen i juni sitt tionde årsmöte, varvid samtidigt dess stiftare och hittillsvarande ordförande, fru *Marianne Hainisch*, avgick. Den österrikiska Zeitschrift für Frauenstimmrecht ägnar henne med anledning därav en artikel, vari det varmaste erkännande ges åt hennes rika personlighet, hennes godhet, trofasthet, osjälviskhet och hjärtevärme och vari framhålls att den österrikiska kvinnorörelsens öde skulle blivit ett helt annat, om ej hon från början varit dess ledande personlighet. Hon förstod att vinna och kvarhålla rörelsens konservativa element — de frisinnade och framåtsträvande kommo av sig själva till henne.Den österrikiska kvinnorörelsen har som nästan överallt börjat som en kamp för ökade bildnings- och förvärvsmöjligheter, och rörde sig länge endast efter dessa linjer. Först senare framträdde som likaberättigade önskemål kravet på rösträtt och en förbättrad rättslig ställning för kvinnorna. *Marianne Hainisch* har icke uppställt några klassideal, icke formulerat några rättsliga, sociala eller politiska teorier till förmån för en majoritet eller minoritet; hon arbetade för det helas harmoni, för friheten att utveckla sin personlighet, att fylla de högsta plikter mot staten och mot familjen.Allt detta och ännu mera ville förbundets årsmöte uttrycka i sitt tack, då det utnämnde *Marianne Hainisch* till sin hedersordförande och glädde henne med en penninggåva att enligt hennes gottfinnande användas till förbundets bästa.**A.-B. JOHN V. LÖFGREN & C:o**

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 429 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Det stora demokratiska opinionsmötet.

Kvinnornas talan föredrag av d:r Gulli Petrini.

Söndagen den 24 november ägde det bebadade stora opinionsmötet för de demokratiska kraven rum i Stockholm och flerstädes ute i landet. I Stockholm föredro kvinnornas talan av d:r Gulli Petrini, ordförande vid talarstolen var d:r Karolina Widerström. Som i dagspressen utförligt redogjorts för mötet och de resp. talarnas representativa anföranden — i Stockholm statsrådet Löfgren och Thorson, d:r Gulli Petrini och red. Hj. Branting, i Malmö statsrådet Rydén, i Göteborg statsrådet Palmstierna, i Örebro statsrådet Undén — må endast här betonas att denna samlade, samförda opinion av demokratiskt sinnade män och kvinnor utgjorde en värdig manifestation av de oefftergivliga krav, som högern icke utan vådor för landet längre kan motsätta sig.

De kommunala valen.

I dessa tider ligger det frestande nära att vilja helt inrikta sitt intresse på de stora världshändelserna drama eller också fördjupa sig i den inre politikens problem och företeelser, med undanskjutande av en del arbetsuppgifter, som te sig små inför allt det som nu sker. Men rösträttskvinnorna landet runt ha i närvarande stund stora och viktiga uppgifter att koncentrera sitt intresse och sina krafter på, nämnligen att vinna segrar på kommunala val, som nu förestå. Ty dessa val angå oss kvinnor i mycket hög grad.

Det har med skäl framhållits att deltagande i det kommunala samhällsarbetet utgör den bästa förskola till det politiska, och man måste då blott beklaga, att alltför få dugande kvinnor beretts tillfälle att göra sina lärospån på detta område, så mycket mer som arbetet säkerligen ock vunnit därpå. Orsaken till att relativt få kvinnor ha säte i våra stadsfullmäktiga korporationer, i kommunalnämnder och kommunens övriga institutioner kan ju delvis bero på kvinnornas egen bristande självkänsla, på försagdhet och olust för offentligt uppträdande, vilket hindrar dem att mottaga ett mandat. Men de beror också — och detta i högsta

grad — på männens olust att vilja undvara en plats, ifall denna skulle överlåtas till en kvinna, i all synnerhet när kvinnorna med sina små röstetal icke äro den maktfaktor, att de med kraft kunna hävda sina anspråk på att bli representerade.

Inga betänkligheter borde emellertid nu stå i vägen för ansträngningarna att få in verkligt dugande kvinnor i den kommunala representationen. Kristiden har gett oss dyrköpta lärdomar i mängd, den har varit tryckande för oss alla, mer och mindre, men säkerligen äro kvinnorna de som fått sitta värst emellan ifråga om livsmedelsbekymren. Det har icke sagts för ofta, och kan därför upprepas, att det hade varit en vinst för samhället, om kvinnornas medverkan hade i långt större utsträckning än som skett tillförsäkrats den statliga såväl som den kommunala livsmedelsorganisationen. Livsmedelsfrågorna bli måhända icke mindre brännande i den närmaste framtiden, även om den begynnande freden ger en viss lättad i våra värsta bekymmer. Säkerligen få vi dock dragas med dyrtid ännu länge, och för att få den avvecklade behövs det alla goda krafter medverkan. Det är då ingen dag för tidigt att få in mer av kvinnligt inflytande och kvinnligt sakkunnigt i det kommunala arbetet, då detta i sig upptar så många rena hushållsfrågor, så många sociala, frågor, vilka mängden gång måste få en ensidig lösning genom männen ensam.

Det i alla avseenden mest sympatiska är naturligtvis om kvinnorna vid stadsfullmäktigevalen kunna samarbeta med de verkliga partierna på detta sätt få de kvinnliga kandidaterna uppställda på fullt betryggande platser. Men då gäller det oftast att redan från början deltaga i valarbetet, att vid överläggningar och möten med kraft framföra kvinnornas önskemål och att samtidigt kunna föreslå villiga och kapabla kandidater. Och ha kvinnliga namn väl uppställt, blir det kvinnornas sak att tillföra partiernas valarbete ett värdefullt tillskott av agitation och medverkan. Det är först om partierna vägra att beakta kvinnornas krav, som det kan bli fråga om att gå fram med egen lista. Denna utväg har som bekant begagnats flera gånger med gynnsamt resultat, som förutsättning här för fordras ett verkligt starkt namn, Stadsfullmäktigevalen ha ju ock sin politiska betydelse i de städer, Göte-

borg, Malmö, Norrköping och Gävle, där stadsfullmäktige välja ledamöter till första kammaren. Där är det således viktigt att förvarna sig om stadsfullmäktige kandidaternas ställning till frågan om kvinnans politiska rösträtt. Eller skall man inte våga hoppas, att detta är av mera sekundär betydelse just nu, och att det blir den första kammar- och sammanträdes för nästa lagtima riksdag, som uppger sitt motstånd mot kvinnorösträtten och beviljar kvinnorna deras länge fordrade rätt?

Om stadsfullmäktigevalen äro de för städernas kvinnor mest aktuella och viktiga just nu, få vi icke glömma att andra kommunala val av betydelse förestå, berörande landet i sin helhet. I förbigående må endast erinras om valen till skolråd, barnavårdsnämnder och övriga kommunala nämnder, och hur alltför behövt det är att få in flera kvinnor i dessa.

Men därjämte erbjödes landets kvinnor ökade uppgifter inom fattigvården. Den nya fattigvårdslagen, som träder i kraft den 1 jan. 1919, och av vilken vi hoppas så mycket, föreskriver att inom varje fattigvårdssambälle skall finnas en fattigvårdsstyrelse och i denna styrelse skall minst en av ledamöterna (och en suppleant) vara kvinna. Lagen fastslår således behovet av kvinnans deltagande i det kommunala fattigvårdsarbetet, något som ju ock från kvinnosynpunkt alltid framhållits. Dessa vill av ny fattigvårdsstyrelse skola försiggå redan i december 4 ordinarie kommunalstämma. Det bör ligga F. K. P. R. nära att verka för att lämpliga och väl kvalificerade kvinnor bli valda, och uppmanar icke kvinnor att stå sig så svår, då det för valbarhet icke fordras att vara kommunalt röstberättigad. Men det räcker icke att blott kunna föreslå lämpliga kvinnor, utan än mer att verka för att de kvinnliga väljarna i stor utsträckning begagna sin rösträtt. Det borde vara en samvetsak för röstberättigade kvinnor att vid detta tillfälle ådagalägga sitt intresse för den nya fattigvårdslagen, av vilken man hoppas på djupgående verkningar för Sveriges folk.

Belgiens kvinnor få rösträtt.

Då konung Albert av Belgien den 23 nov. gjorde sitt intåg i Brüssel, förbadade han i sitt trontal i parlamentet införförandet av lika och allmän rösträtt.

Böcker.

ELIN WÄGNER: *Asa-Hanna*. Roman. Albert Bonniers förlag, 420 sid. Pris 11 kr.

Elin Wagners musa trodde man vara ett äkta stadsbarn, alltifrån den dag hon första gången sprang uppför traporna till Norrtullsligans näste, delandepennskaftets febrilla iver på redaktionslokalen en valnatt eller som en skugga följde d:r Helga Wisbeck i spåren att hjälpa samhällets olyckligaste.

Men väl en gång kommen på landet är det icke som stockholmska på semester; hon visar sig vara barnfödd i socknen, känner allt och alla, nedifrån och inifrån och kan tala med bönder på böndernas sätt. Och därtill på bygdens mål.

I Asa-Hanna komma vi till Ljungheda församling, troligen i Småland, där den lilla Katrina-Johanna, en fattig, strängt gammalreligiös moders lydaktiga dotter växer upp i arbete och tuktan. Det enda hon under uppväxtåren ser av "världen" är en vild marknads-scen, varunder menageriägaren klämmas till döds av sitt minsta husdjur, en boa constrictor, som sedan för flickans fantasi i dagens och nattens drömmar blir den lede satan själv. Under läsåret för prostens har hon sin lyckligaste tid genom vänskap med kamraten från granngården, den praktige Magnus, en vänskap med ett milt rosenfärgat skimmer över. Den gamle prostens är väl tecknad, en rätt israelit i vilken intet svek är, men för mycket filosof och för litet hemma i detta vansklighetens land för att hjälpa församlingens land på rätta banor. Prostinnan är snäll och klok och riktigt mänsklig. Är prostens vit så är den andre representanten för statskyrkan, pastor Simelius, så mycket svartare. "Snabben", socknens buse och utskum, som tidigt hamnar i fängelset, därifrån alla frukta hans återkomst, verkar, trots allt han haft för sig, hygglig och oskyldig i jämförelse med den brutale Simelius eller Hannas livande make, handlanden Adamsson. Denne är en kraftig typ av den primitiva manlighet, som för intet väjer och intet väger, då det gäller egen lust och vinst.

In i detta, äktenskap föres Hanna dels av det nedärvda nyktra allmogensinnet, "det är mycket att få, det är synd att försäma", dels av en plötslig impuls att söka omvända, rädda, för-

Varför husmödrarna vilja ha rösträtt.

En belysning av tjänstemannahemmets ställning.

"Nej, suffragetterna gå för långt, men svensk rösträttskvinna är och blir jag med liv och själ, fast jag hittills ej haft tillfälle att verka för den goda saken så som jag har lust", avslutade jag för 15 år sedan en livlig diskussion med min man om saken.

"Nå, du har ju orsak därtill", framkastade han på en gång ironiskt och nedslaget.

Och jag var avväpnad, ty vad han menade med orsak hade jag ej. Så nämligen, att jag genom arbete för kvinnlig rösträtt skulle velat visa, att jag hade personliga skäl att ivra för denna, och de personliga skälen skulle varit liktydiga med förtryck av en onaturlig make. Det var så min man och hundrade gifta män med honom envisades att se denna kvinnorörelse. Nu sedan lagförslaget kommit om att kvinnan även efter ingånget äktenskap är myndig, är hans "orsak" meningslös och jag tycker mig lugnt kunna ägna en del av min upptagna tid åt älsklingsiden: kvinnans likställighet med mannen, utan att nedsätta min make i någons tanke. Inom parentes vill jag nämna, att han är exemparisk så väl i hemmet som utom det och att jag därför ofta ängslades vid tanken på det otroliga i att mina döttrar skulle träffa

på lika utmärkte äkta män som deras far. Och min innerligaste önskan var att "saken" innan deras giftermål skulle hinna så långt som den nu verkligen gjort, varför jag slets mellan begär att verka därför och ängslan att bära en god make — låt vara blott enligt hans egen och andra liktänkandes felaktiga mening. Min tid har emellertid som jag antytt varit så upptagen, att det ej fallit sig svårt att nödgas lämna ämnet åt sitt öde.

Nu när min stötesten (kvinnans omyndighet i äktenskapet) i realitet är undanröjd, och jag i kristiden gjort bittra erfarenheter om mannens oförmåga att reda ut frågor om ett och annat, däribland dyrtidstillägg för den olyckligt lottade tjänstemannaklassen (vartill vi hör), är jag säker på att kvinnan, när hon fått något att säga, är det enda denna klass kan hoppas på. Ty en stor del av de självförsörjande kvinnorna ha beträtt tjänstemannabanan. Dessutom är det betydliga ekonomiska läget nära förstätt av kvinnan, som bättre bevarar sin individualitet även om hon är självförsörjande, än mannen, vilken går så upp i sitt arbete, att han till slut blir maskin och ej har mer förståelse för de husliga svårigheterna än att, då debit och kredit visa motvilja att gå ihop, han morrande förklarar för hustrun, att hon "måste hushålla, eljes barkar det kapprätt till skogs."

Sedan sättet till kalkylering med kostnadstabellerna och sedan det strikta beräkandet efter dessa visar frånvaron av insiktsfulla husmödrars erfarenheter. De

veta visserligen att 1914 kostade kaffe 2 kr., smör 2 kr. och ister 1:50 allt per kg. Men de veta även allt för väl att i tjänstemanna-familjer med många medlemmar också de dätida priserna måste nedbringas genom utnyttning. Hur många tjänstemannafru har ej köpt ett kg. kaffe för nämnda pris samt sedan rostat det tillsammans med fyra kg. råg å 10 öre pr kg. och malt det då tjänsteanden var ute i något ärende, så att hon ej skulle märka "knusset". Kaffepriset blir på så vis 48 öre per kg. I stället för smör å 2 kr. användes växtmargarin å 1:35. Ett kg. av detta uppblandades med två kg. smält hästister å 60 öre, varför "istret" betingade blott 52 öre per kg. Teet blandades med lika mycket svettade och torkade smultron-, hallon- och björnbärsblad och nedbragtes alltså till halva priset. Räknar man med dessa praktiska priser blir dyrtidsförhöjningen betydligt högre än med de teoretiska, som uppställts på tabellerna. Hur förslå då 33 proc. löneförhöjning?

Redan före 1914 voro dåvarande priser på kött och fläsk för höga för tjänstemannafrens hushållskassa och hon fick försöka att på hösten ha litet hopsparat för inköp av nötkött å 75-90 öre kg. (för halvt eller kvartsdjur), får å 50-60 öre pr kg. (för halvt djur) och i nov. en hel eller halv gris å 80-100 öre kg. Detta gjorde konserverades och saltades samt utgjorde hushållens under årets sön- och helgdagar till ombyte med köttfärs å 1 kr. kilot. Desse mellan å man puddingar med gryn, rötter och svamp,

blodmat, billig kory, sill samt strömming och annat dylikt. De nuvarande dyra livsmedlen kunna ej på vilkor drygas ut med billiga av det enkla skälet, att de billiga produkterna som råg, margarin, hästister, gryn, mjöl och sådant alldeles försvunnit. De medel, som nu stå till buds, ha stigit med minst 100 proc. Och de som stigit så litet äro lätt räknade.

Hur ställa nu de styrande sig gent emot tjänstemännens svåra kamp för tillvaron? Jo helt passiva om ej avvisande. I pressen har man t. o. m. sagt — visserligen med ett medgivande, att det nu är svårt för tjänstemännen — att det skulle bli alltför dyrbart för staten att jämka lönen till den grad, som vore i nivå med nutida pris och, låter det vidare, vid stora historiska epoker är det ju alltid så att några svagare individer måste offras på de andras bekostnad. — Ett sådant utlåtande är väl synnerligen upprörande! Staten har alltså råd att låta den lojala tjänstemannaklassen gå under, vilken mer än någon annan offrar allt för att fostra sina barn till samhällsnyttiga individer! I sanning ett klenk tack för noggrannhet, samvetsgrannhet, lojalitet och pliktuppfyllelse. Men säkert går hypotesen om tjänstemännens undergång i uppfyllelse om ej kvinnorna med ett kraftigt ryck styra upp mot de stridiga elementen och avvärja faran.

Säkert vare också många av F. H. K:s missgrepp ogjorda om det där sutto ett övervägande antal insiktsfulla husmödrar, dels herrgårdsrnar — ej slottsfruar, nota

bättra. Försent ser hon sitt misstag och sanningen i moderns ord "hustrun får allt bli som gården." Och i mellangården är idel vantrevnad, tryckande ångslan, förställning och lögn. Det ligger brott i luften, gamla brott att bära kunskapen om och nya brott att bli delaktig i. Hannas utveckling i denna för henne så främmande atmosfär ser och skildrar förf. med sin skarpa blick och sin ömma medkänsla. Solidariteten med sitt kön förnekar hon icke heller nu. Men tonen har en annan klang, synen på livet och mänskorna har blivit strängare, ehuru den gamla skalkaktiga glimten någon gång oemotståndligt lyser fram

Boken om Åsa-Hanna är ett mäktigt arbete och en vacker hymn om det bästa i den svenska bondestammen. Hanna är av samma goda virke som sin morbror, Anders Petter, kommunalordföranden, som är en pelare och ett salt i församlingen, kunnig, klok, slagfärdig och dock så blid, trots allt han fått sträva igenom, med en sällsynt kultur över sin tankevärld. Minnet dröjer gärna vid denna bokens vackraste karaktär, det är ett skimmer som av helgon och patriark kring hans huvud, där han i levnadens afton lutad över sin bok, läsande om "rättfärdighetens nytta, evig stillhet."

Ellen Hagen.

Broschyren i samhällslära

Kommunernas organisation och förvaltning, av Emma Aulin.

Statens organisation och förvaltning, av Emma Aulin.

Aktenskapslagstiftningen, av Emma Aulin.

Folkpensioneringen, av Emma Aulin.

Skyddslagstiftningen, av Walborg Bergström.

Fattigvårdslagstiftningen, av Tilly Borg.

De praktiska ungdomsskolorna, av Tilly Borg.

Kvinnornas ställning inom yrkena, av Axianne Thorstenson.

Pris 5 öre st.

Rekvireras från

RÖSTRÄTTSBYRÅN, 24 Brunkebergstorg.

bene — vilka i åratel före kriget med armar och huvud strävat för att få ekonomin på en stor kanske överinteknad herrgård att gå ihop, dels husmödrar med stora familjer i staden, vilka genom duglighet tjänjt ut en liten inkomst till det otroliga. Herrgårdarna skulle nog på lämpligt sätt sörja för en riklig produktion och anskaffning av de varor som behövdes och sen nöjaktigt sörja för deras lagring. Och stadsfruarna första vad stadshushållen själva kunna anskaffa och lagra, den stora apparaten till hjälp. En jämnare fördelning av mjölet bleve nog omedelbart följden av sådant styre, att ej ungarlar och uteätare sluppo lämna kuponger för färdiglagad mat (såser, avredda soppor och stuvningar) på restauranger och pensionat och så få sin ranson ökad med $\frac{1}{4}$ mot hemmen, vilkas kuponger måste räcka till mjöl för dylikt. Följden skulle säkert bli mindre uppblåst på vårsidan.

En annan viktig punkt är den om beklädnads- och skofrågan, som troligen har stor del i spanska sjukans dödliga utgång. Huru många av arbetar-medel- och tjänstemannaklasserna kunna i dessa tider skaffa sig varma ylle- och överplagg eller tillräckligt med strumpor och kängor för ombyte att hålla sig varma om fötterna denna årstid? I synnerhet som de gamla förråden — om man kan så benämna de magra garderoberna — under dessa krisår totalt nötit ut och blott det allra nödvändigaste kunnat anskaffas. Männerna och möd-

C. J. L. Almquist och Rousseau.

I R. f. K. för den 15 oktober citerar sign. Maudlin några bedrövliga fraser om kvinnan av Jean Jacques Rousseau. Det måste tillåtas mig att ställa upp mot dem en sida ur Törnrosens bok, avdelningen Livets hjälp, där Almquist förvänar den moderna läsaren genom att formulera hela kvinnörelsens program och etiska grundsatser på ett sätt som är fullt ut giltigt även i dag. Bättre än Almquist här har inte Fredrika Bremer själv kunnat plädara för kvinnans rätt till utbildning ej heller frimodigare uttrycka sin tro på hennes möjligheter, och Almquists definition av sedlighet inom äktenskapet är densamma som Ellen Key så långt senare kämpat för att få fastslagen i det allmänna medvetandet.

Sverige står långt efter grannländerna i fråga om uppfattningen av kvinnans ställning och det inte minst på grund av våra tongivande författares oförståelse eller fientliga hållning. Det är då skäl att hålla på det vi ha, och inte glömma bort, att Sverige dock har haft en stor diktare, vars syn på kvinnans problem utmärkte sig för skarpsynthet och fördomsfrihet.

Så säger Almquist i Törnrosens bok: Livets hjälp 3:e kap. "Kvinnan skall lära sig skicklighet till utförande av alla yrken, dem hon kan sköta på det att hon ock med god hjälp må kunna bestå genom sitt arbete. Hon bör icke tänka på gifte som ett medel att försörja sig med utan gagn, ty hon skall då göra sin man olycklig och bliva förlorad själv.

Det är en kvinnas skam att ligga sin man till last, liksom hans vanheder att födas av henne.

Genom skicklighet och arbete skola de bägge kunna bestå, och så kunna de älska varandra.

Det är en kvinnas ära, att icke lämna sig åt någon annan man än den hon av hjärtat älskar. Men skändlig är hon och högsta blygd lider hon, om hon bortger sig åt vem som kommer, allenast för att han skall kläda och föda henne, och giva henne hus jämte namn av hustru.

Därför skall hon själv lära sig yrken, hava vilja för redligt arbete och en munter håg därtill, att hon icke må behöva söka man för nöds skull och så lämna sig till pris åt en, som hon

rarna ha fått försaka mycket, om ej allt, för sig själva och barnen för att få husets ekonomi att gå ihop. Vid en granskning av deras klädel är jag säker på, att den visavi lämpligheten att skydda mot förkylning lämnar mycket övrigt att önska och därför är en av de bidragande orsakerna till den stora mortaliteten. Voro det ej lätt arrangerat att dessa som behöva det kunde få rabatt på t. ex. ett ytterplagg, en yllekofta (eller -tröja), några par strumpor och ett par tjocka ytterkängor? Inte bara familjer med rabattböcker skulle komma i åtnjutande av dessa fördelar, utan även tjänstemannafamiljer med minst 4 barn. Om så även rabattböckerna utsträcktes till dessa familjer, gjordes de ännu mera motståndskraftiga mot sjukdomen, då de på så vis någon gång kommo i åtnjutande av kraftigare föda än den rotdiet de nu få leva på.

Alla andra oegentligheter att förtiga, vilka även med den bästa vilja gå utom de mest välmående manliga byråkraters horisont.

Den långa historiens kraftiga kärna är därför: Fram alla kvinnor till kamp, att var och en på sitt speciella område må gagna landet med insiktsfullt arbete och förhindra varje samhällsnyttig individ att gå under för svårigheter, vilka männen som sagt ej äro kompetenta att på egen hand undanröjda!

Sujet.

icke älskar, vilket är en nedrig last.

Kvinnan skall icke tro dem, som säga att hon är svag. Hon kan vara så stark i viljan och skarpsinnig i förnuftet, att hon kan lära sig vad som helst hon behöver till livets redliga uppehälle, ära och rent behag. Icke heller må man tro dem, som säga det kvinnans lott måste vara att leva i trældom under andra och att hon förlorar sin rätta täckhet, om hon genom sitt arbete kan hjälpa sig själv. Kvinnan är likasom mannen, född att lyda Gud och tjäna i alla stycken, där en god ordning fordras. Men detta är ej att gå i trældom eller att lyda vad som helst.

Likaså förlorar kvinnan först sin rätta täckhet, om hon blir osedlig. Men är hon så skicklig till arbete, att hon kan bestå genom sig själv, så behöver hon ock icke förnedra sig till någon last genom att giva sig till en man utan andlig kärlek, och då bibehåller hon alltid sin täckhet."

Hade inte Ellen Key rätt, när hon kallade Almquist Sveriges modernaste diktare?

Elin Wägner.

Kvinnörelsen i främmande land.

Italien.

Kvinnörelsen i Italien känner man mindre till än i flera andra land. Den har emellertid funnits sedan mitten av förra århundradet. Men först 1886 framställdes det första förslaget om rösträtt för kvinnor, som med all makt bekämpades av Crispi och senare Giolitti.

År 1907 visade sig Giolitti i likhet med vår höger nu icke som äsiktsmotståndare, utan opportunitetsmotståndare. De invändningar, som gjordes nu voro: rösträtt åt kvinnor bleve ett steg i det ovissa, en fara för de politiska partiernas jämvikt. Och vidare, kvinnorna hade icke likhet inför lagen eller ekonomiskt oberoende (den gifta kvinnan fick icke utan makens medgivande förfoga över sin förmögenhet).

Den första invändningen kunde blott nedslås genom ett försök i praktiken, den andra genom en lagändring. I själva verket är blott den ogifta kvinnan inför lagen jämställd med mannen. Den gifta är icke blott helt beroende av honom ekonomiskt, hon har även föga bestämmanderätt visavi barnen (mannen är den rådande rörande deras uppfostran) och kvinnans äktenskapsbrott bestraffas strängare än mannens.

Men för kvinnor stå alla yrken öppna, utom några juristposter. Hon är också talrikt representerad på alla områden, särskilt sedan krigets utbrott.

I handelsvärlden är hon fullt likställd med mannen, har valrätt i handelskammarerna, och lärarinnor ha aktiv och passiv valrätt beträffande skolmyndigheter och arbetsskor för yrkesskilledstolar.

De politiska partierna sysselsatte sig föga med kvinnorna, blott socialdemokraterna och klerikalerna tala deras sak och göra propaganda bland dem. Sedan kriget ha de politiska partierna omgrupperats, det finns 1. de officiella socialisterna, som äro emot kriget, 2. den s. k. gruppen, som omfattar de mest avgjorda krigsanshängarna, och 3. den s. k. parlamentariska unionen, som består av Giolittis anhängare.

I vår har Salandra föreslagit en revidering av rösträtten, enligt vilken varje soldat skulle få rösträtt vid 21 års ålder och valbarhetsåldern skulle sättas till 25 år från 30. Detta förslag hälsades med stor sympati i riksdagen; endast socialdemokraterna frågade varför kvinnorna skulle uteslutas. Och en grupp på 70 riksdagsmän ställde gent emot ovannämnda förslag upp ett annat, enligt vilket kvinnorna skulle få rösträtt på männens gamla betingelser. Ett tredje förslag gick ut på att kvinnor över 30 år, som kunde läsa och skriva eller som förlorat en son i kriget(!) skulle få rösträtt.

Dessa förslag visa blott, att man ej me-

O, Systrar!

(Efter en dikt av den tyska författarinnan Eleonore Kalkowska, tolkad av Harald Elovson).

De gjort oss detta; ingen sporde oss!
Den stora döden valde alla länder.
Vi ropade men ingen hörde oss,
vår röst förkvävdes som ett ensamt
bloss
förtärs och slocknar mellan mörka
stränder.

De gjort oss detta; ingen sporde oss,
som skulle saken ej oss kvinnor röra,
som vi ej vore livets enda port,
och vi ej evighetens flöden föra!

Ej kunna männen veta eller fatta
vad döda är och se hur andra falla.
I deras hjärtan dunkla drifter svalla.
De avla, slå ihjäl och gråta, skratta;
de höja händerna till bön och hot.
De se på livet som en katedral,
en främling blott i kall och sluten
prakt.

Men vi, vi är det som dess grund ha
lagt,

vi som med helig ångslans ljuva kval
i våra sköten cell till cell ha bragt,
till dess den stod beredd att ta emot
den första orgeltonens ljusa jubel...
Men nu vi se det verk, som vi full-
ändat,

av tusen grova mannahänder skändat.
Det blev för oss, som alltför länge
tigit,

i dag för mycket. Lidandet har stigit
till våra läppar; det blir ord, som ropa,
blir ord, som söka alla jordens länder:
Vi voro öron, nu vi bliva munnar!
Vi voro ögon, nu vi bliva händer!
Med hand och mun vi vilja det för-
hindra,

att våra barnbarns stjärnor skola
tindra
högt ovan övergivna byar, brända hus,
förstörda städer, fält, där intet groor,
och lik, som ruttna bort i smuts och
grus,
och barn, som gråta efter far och mor!

När denna storm dött bort, från land
till land,

o systrar, vi en kedja måste knyta,
ett ouplösligt band av hand vid hand,
som aldrig någon man skall kunna
bryta!

Vi voro ögon, händer nu vi blival

nar allvar med kvinnans rösträtt, de äro blott ett sätt att ådagalägga sina "kvinnörelserättsvänliga synpunkter". Läget är nu sådant — allt med reservation för de eventuella hastiga omstörtningar, som nu ske — att rösträtten beslutats utsträckas till soldater, men kvinnorna få se framtiden an.

Japan.

En japansk rösträttstidning skall startas i Förenta Staterna av fru Komako Kimara. Den skall tryckas både på engelska och japanska och skall spridas i Japan, Amerika och Europa.

Kriget har även i Japan skjutit fram kvinnörelsen. 1913 bildades den första rösträttsföreningen av fru Kimara, som också organiserade en kvinnoförening Skön Sin Frejin Kai och samtidigt utgav hon en tidning vid namn "Den sant nya kvinnan". Men fullt öppet kunde hon ej uttala sina strävanden, utan fick ge dem en litterär förklädnad.

Den japanska lagen förbjuder kvinnor helt och hållet och män under 20 år att deltaga i eller anordna offentliga möten. Man har sökt ur denna lag få bort ordet "kvinnor", och dåvarande justitieministern Osaki intresserade sig livligt för saken.

Nu, då det politiska livet i Japan är mer brännande än någonsin, är ögonblicket kom-

met att söka sammanknyta kvinnorna vid de nationella frågor, som röra dem lika väl som männen, och den nya tidningen avser att bli ett medel härtill liksom fru Komako Kimara räknar på stöd av hela den internationella kvinnorörelsen.

Om situationen i Ungern

är det förklarligt nog omöjligt att ännu få ett begrepp. Kvinnorna blevo grymt besvikna och försåtligt åsidosatta vid den parlamentariska nyorienteringen tidigt i höstas, då deras gamla antagonist greve Tisza, som nu ej mera finns i livet, lyckades manövrera fram deras utestängning från medborgarrätten.

Den i skrivande stund senaste underrättelsen från Ungern meddelar, att i ministerrådets stora proklamation rörande de mest maktpåliggande nya uppgifterna, när freden nu nåtts och revolutionen segrat, bebådas skyndsammaste framläggande av lagförslag om allmän, lika och hemlig rösträtt efter kommunal indelning, med utsträckande även till kvinnorna. Proklamationen ställer socialpolitiska och arbetarskyddsåtgärder i utsikt ävensom genomförandet av en kraftig agrarpolitik, som förhjälpas de stora massorna av folket till besittning av jord. Om någon punkt i programmet ogillas av den nuvarande deputeradekamraren, skall denna genast upplösas och nyval påbjudas. Proklamationen manar slutligen till lugn och ordning och beder om fålamod och förtroende till regeringen. Proklamationen är undertecknad av samtliga ministrar.

Frankrike.

I franska senaten har mr Louis Martin väckt motion om rösträtt för kvinnor. I motiveringen hänvisas till de franska kvinnornas beundransvärda hållning under kriget och allt det samhällsgagnande och fosterländska arbete de därunder uträttat. Dessutom pekar motionären på framtiden, där han väntar mycket av kvinnorna, om de blott få göra sitt inflytande gällande, och tror för övrigt att det ej skall dröja länge innan även Frankrike inskrivit sitt namn bland de länders, där kvinnorna erkännas som fullmyndiga medborgare.

Till Selma Lagerlöf.

I hyllningen på Selma Lagerlöfs 60-årsdag deltog Landsföreningen med följande telegram:

Doktor Selma Lagerlöf.

Du som siat om det stora mästerverket, den goda staten, som skulle skapas av mannen, då han på allvar tar kvinnan till sin hjälpare, må Du få uppleva dess tillblivelse önskar på Din 60-årsdag

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Uppsala F. K. P. R:s konstutställning.

Den i R. f. K. förut i korthet omnämnda utställningen, som anordnats å Smålands nations lokaler, omfattade en mängd arbeten i målning, skulptur och grafisk konst av ett 20-tal kvinnliga konstnärer, bördiga från eller bosatta i Uppsala. Utställningen, som rönt en ovanlig framgång, öppnades i samband med minnesfesten över Susan B. Anthony, varigenom en hel del gäster och främlingar fingo anledning välvilligt åhöra undertecknads föredrag om den vördade rösträttspionären samt fingo njuta av fröken Gerda Frisells vackra sång.

Såväl huvudstads- som lokalpressen ägnade utställningen en intresserad och välvillig uppmärksamhet och från allmänhetens sida röntes en för Uppsalaförhållanden nästan rekordartad anslutning. På grund härav hölls utställningen öppen även på följande vecka.

Bland konstsaker må särskilt nämnas: Märta Lindbloms fina, själfulla porträtter, som ge intryck av gammal, god konst. Mathilda Wigert-Osterlunds landskap, varav ett, "Gröna luckor", varit reproducerat i Ord och Bild för ej länge sedan, vittna om

När sågverksfrun gjorde rondan hos sitt folk.

Sociala tidsbilder tecknade för Rösträtt för Kvinnor av Hulda Brolin.

1.

Hos Maja på Stupet.

Det var en ung stockholmsdam, som ödet och omständigheternas makt förde upp till ett norrländskt sågverk som dess ägares hustru.

I början av sitt äktenskap levde hon blott för sin man och sin unga lycka, och allt vad som rörde arbetet och arbetarna omkring henne, ansåg hon blott som en nödvändig om också ej så tilltalande ram kring sitt och sin mans liv.

Men huru skyddat och omgärdat sågverksägaren sökte göra sitt hem, hittade dock sorgen dit.

En späd son skördades av mordängeln difteri.

Den händelsen gjorde hans mor till en ny kvinna och hon blev så småningom till och med socialt anstucken. Hon kände att hon måste "bli något för folket", precis motsatsen av vad hennes man åstundade. Han ansåg att hon borde vara till blott för honom själv.

Emellertid började sågverksfrun taga sig små promenader inom arbetarströket.

En afton vandrade hon fram på stigen, som ledde förbi kasernernas långa rad. Den nötta stigen, som slitits upp till ett spår i marken av millioner steg, trampade av män, kvinnor och barn, vilkas hela livsvandring sträckt sig mellan arbetsställe och matställe på hennes mans sågverk.

Men var hon gick, nådde henne höga rop av glädje och skratt. Det var barnen, som myllrade fram i lek. De bredde ut sig på var fläck som ogräs i trädgårdsland, och oskötta och oodlade som ogräs visste hon att de även fingo växa upp.

De snubblade framför hennes fötter, och de kröpo på förstugubroarna och uppåt de smala, stupande trapporna.

Så kom hon till själva lekplanen, där skaror av pojkar höllo till. Oförberett som på kommando hörde hon plötsligt hela pojkhögen ropa ett namn.

— Göran — Göraan — Göraaan! — låt det långdraget ur alla strupar på lekplanen.

intelligent och skolad kraft och ett lugnt och säkert färgsinne; Maj Bring har träffande fått fram ljuset och luften över slättlandskapet, främst Uppsalaslätten; Ingegerd Tullberg-Beskow har förträffliga västkustbilder; av Maja Söderlund-Kumlins förtjusande barn- och djurstudier skulle man velat få se ännu mer; Ruth Milles och Gerda Sprinchorns graciosa konst älska vi sedan gammalt; däremot är Anna Petrus, såväl i träsnitt som skulptur, en ny bekantskap för de flesta. Det är fart och kraft över hennes konst, som tydligen har rika möjligheter, men inför skönheten hos en lång, smal, i kval sig vridande kvinnogestalt — av humorn döpt till "det gröna vanvettet" — stod nog den mycket stora publiken oförstående; att Louise Stjernstedts och Signe Kock-Silows vackra Uppsalabilder — i färglagd teckning och etsning — uppskattades av hemortskänslan, det visar den åtgång de rönt; inför Ingeborg Wettergrens utsökta textbilder dröjde man gärna. Det är estetisk förfining och gammal medeltidskultur över dessa fantasier i silke och färger; Berta Wilhelmsen kan den sällsynta konsten att måla miniatyrer. Hennes pensel är lätt och mjuk, hennes färger liekra och luftiga. Hon har studerat de gamla såväl som de nyaste mästarna i denna fina konst.

Arbeten blevo sålda av följande konstnärinnor: Maj Bring, Gerda Jungberg, Signe Kock-Silow, Ruth Milles, Anna Petrus, Gerda Sprinchorn, Louise Stjernstedt, Mathilda Wigert-Osterlund och Berta Wilhelmsen, sammanlagt för en summa av närmare 3,000 kr., till glädje för såväl konstnärinnorna som för anordnarinnorna.

Ellen Hagen.

— Varför ropa ni på Göran? frågade frun en pojke.

— Di härma Maja på Stupet, som ropar efter grabben sin.

— Vem är Maja på Stupet?

— Hon står där ve stuga si.

Fru Marianne gick fram till det utpekade huset, som var så litet som en lekstuga med ett enda litet rum. På stenen, vilken tjänstgjorde som trappa, stod kvinnan, som kallats Maja på Stupet och ropade efter sin Göran med härmande pojkröster likt ett eko av sin egen stämma.

— Finner ni inte gossen er? frågade fru Marianne.

— Den har jag samma schå efter varenda kväll.

— Då skulle ni inte låta honom vara ute så här sent.

Jag kommer ju inte själv in förrn då ä kvällen, sade hon.

— Vad gör ni då?

— Jag lastar ribbvagnar på sägen, men när här finns splitvedsskutor är jag på dem, för då ä bättre förtjänst.

— Har ni ingen man?

— Jag vet inte vad jag ska svara på då. Han ä på därhus.

— Stackars ni, sade fru Marianne medlidamt. Hur gammal är er gosse?

— Göran? Han har nyss fyllt tio år, men jag har två barn, som ä yngre än han. En gosse och en flicka, som bara ä fyra år.

— Var har ni dem?

— Di ä hos Göran, förstås.

— Men är ni inte orolig över dem, när de inte ännu kommit hem och inte har någon äldre än Göran till skydd?

— Då skulle jag få gå i ängslan jämt, sade Maja. Jag ä ju ute nästan hela dagarna. Si saken ä den, att var kväll jag kommer hem, så ha de gjort något rackartyg inne i kyffet, si, och då ä di rädda för stryk. Därför gömmer di sej. Kom in får frun si vad di gjort i dag!

Fru Marianne hoppade upp på stenen och följde Maja på Stupet in i hennes lilla tränga stuga.

På golvet låg kaffepannan urstjälpt hela sitt svarta surrogatinneställe, och i dess flöde runno potatisflingor, som barnen slagit ut, sedan de ätit så mycket de förmått av de råa flingorna. I skåpet hade de ställt till villervalla vid letandet efter något ätbart, och nu fanns ingenting kvar åt henne, som kom hungrig från sitt arbete.

— De rå egentligen inte för att de göra odygd, när ingen ser efter dem, sade den besökande frun. Vad skall ni nu själv äta i afton?

— Tiger väl en bit av grannar, svarade Maja liggiltigt.

Då lovade fru Marianne att sända litet mat.

— Tack frun! Ja, då ä ett bekymmer å leva. Men i går avse, när jag jämra mej, sa Göran så här: Jämra er då inte så sabla dant, mor, sa han, för bara jag blir litet större, sa han, så ska jag skaffa mat i er och hela klabbet, sa han. — Och hon skrattade och snöt sig i förklädet och såg förtröstansfullt hän mot denna efterlängtrade tid.

När fru Marianne var på hemfärd, hann hon blott några steg, innan hon åter hörde Maja på Stupet stå utanför sin stuga och ropa Göran med skallande röst.

Sågverksfrun stannade inför en tanke som slog henne.

Den en kvinna, sade hon sig själv, gör en mans gärning, men saknar en mans rättigheter. Hon äger inte ens en mors rättighet att vårda sina barn.

Men hon ropade och ropade efter sin Göran, som trots sina tio år fått taga hennes ansvar i arv.

Och från hundrade håll ljödo ropen på Göran ut i aftonens skymning. De kommo från portar, trappor, lider och

Gift kvinnas kommunala rösträtt.

Ett påvisande av L. K. P. R. till regeringen.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt har den 18 november till justitieministern inlämnat en skrivelse av följande lydelse:

Till konungen.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt har med tacksamhet tagit del av regeringens tillkännagivande om att den ämnar redan till innevarande urtima riksdag avlåta k. proposition om lika kommunal rösträtt för alla skattskyldiga. Kvinnorna ha på grund av sina relativt små inkomster hittills förmått göra sig föga gällande inom den kommunala förvaltningen vilken dock på så många sätt berör dem i egenskap av kvinnor och mödrar; de se sig genom en sådan reform även på detta område likställda med männen.

Landsföreningen tillåter sig dock fästa e. k. m:ts uppmärksamhet på en punkt i de kommunala rösträttsbestämmelserna där även med denna reform en otillfredsställande ordning skulle bli bestående. Det gäller de gifta kvinnornas kommunala rösträtt. Genom bestämmelsen att äkta makars inkomst i och för skattedebitering sammanräknas har möjlighet givits gift kvinna att genom förvärv av en måttlig inkomst, över vilken hon äger råda, erhålla rösträtt i kommunala angelägenheter. Det låter dock ej förneka sig att denna rösträtt vilar på en ganska osäker grund. Den tillkom som en mer eller mindre oavsedd biprodukt av en ändring inom skattelagstiftningen; den kan möjligen genom en annan ändring lika lätt komma att bortfalla, till äventyrs utan att statsmyndigheterna haft för avsikt att göra någon rubbning i rösträttsbestämmelserna.

Det förefaller oss också som om det vore ett samhällsintresse att så mycket som möjligt sätta de gifta kvinnorna i stånd att öva inflytande på de kommunala angelägenheterna i minst lika stor utsträckning som de ogifta. Och alla de som önska att mest möjligt bevara den gifta kvinnans arbete åt familjen kunna endast livligt åstunda en sådan förändring i reglerna för kommunal rösträtt att en gift kvinnas kommunala medbestämmanderätt kunde principiellt baseras på samma

skjul, och ljudet gick hela skalan igenom från gäll diskant till hes bas från pojkar i målbrottet. Från alla väderstreck ljöd det: Göran — Göraan — Göraan!

Men aftonen därpå ropade ingen på Göran.

Han hade på middagen slagit sin lilla syster, för att hon nupit en bit av hans brödranson.

Då sprang hon gråtande till brädgården för att uppsöka sin mor. Hon smög sig in genom en öppen grind och upp på rälsbanan. Där kom ribbvagnen mot henne som ett stort spöke, och medan hon funderade på, om hon skulle våga hoppa ned från banan upphanns hon av vagnen och låg inom ett ögonblick krossad till döds under dess tyngd.

skattskyldighet som gör hennes man kommunalt röstberättigad och icke på egen inkomst. Redan nu är detta förhållandet vid prästval, där varje gift kvinna är röstberättigad, såvida hennes man är röstberättigad vid kyrkostämman och hon ej för egen del tillhör annat trossamfund.

Vidare tillåta vi oss påminna om det gamla önskemålet att kvinna måtte bli valbar till landsting lika väl som hon nu är det till andra kommunala styrelser och nämnder. Någon motivering för denna önskan anse vi oss ej behöva framlägga, emedan denna sak redan flera gånger varit föremål för riksdagens behandling såväl på grund av k. propositioner som enskilda motioner.

Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt anholder därför värdigt samt att e. k. m:t måtte för nu samlade urtima riksdag föreslå att gift kvinna måtte tillerkännas rösträtt inom kommun då hennes man är till sådan rösträtt berättigad samt att kvinna måtte förklaras valbar till landsting.

Vi erinra om att regeringen i sin proposition, avlämnad till riksdagen den 23 november, upptagit dessa kvinnornas krav till genomförande.

Arbetet ute i landet.

Arvika F. K. P. R. hade den 19 november sammanträde för uppsättande av kandidater till stundande stadsfullmäktigeval och för styrelseval. För vänstern utsågs förutvarande fullmäktige, nu på tur till omval, Elsa Nordström samt Brita Crona, vilka även blevo uppsatta på vänsterns lista. Mötet beslöt att till Moderata valmansföreningen insända en skrivelse med anhållan att även de skulle uppsätta kvinnlig kandidat på sin lista. Till högerens kandidat utsågs församlingsdiakonissan Ida Andrén. Socialdemokratiska partiet har uppsatt som sin kvinnliga kandidat fru Sofie Ivarsson, medlem av Arvika F. K. P. R. Styrelsevalet utföll sålunda: ordf. och centralstyrelsemedlem Brita Crona, v. ordf. fru Thekla Olson, sekreterare fröken Elsa Nordström, kassör fru Annie Robsam samt fru Greta Rogstadius, fröken Anna Svensson, fröken Maria Person, suppl. fru Amanda Larson, fru Signe Clamrin. Samkväm på Birgittadagen kunde vi ej ha på grund av rådande epidemier.

Bollnäs F. K. P. R. höll sitt ordinarie årsmöte å Gustavsro den 10 dennes. Mötet präglades av gott samförstånd och intresse. Som styrelse valdes fröken Hilma Blomstrand, ordf., fröken Ann-Mari Dahlgren, v. ordf., fröken Emma Stenbom, sekr., fröken Amelie Curtelius, v. sekr., fru Brita Eriksson, kassör. Revisorer blevo fruarna Maria Thurell och Anna Helin. Till representant i centralstyrelsen valdes fröken Blomstrand och till suppleant fröken Dahlgren. För deltagande i centralstyrelsens årsmöte tillerkändes ombudet reseersättning. Till medlem i fattigvårdsnämnden föreslogs fröken Blomstrand.

Hedemora F. K. P. R. hade ordinarie höstsammanträde den 18 november, varvid val företogs dels till centralstyrelsemötet 1919, dels till Dalarnas länsförbunds av F. K. P. R. årsmöte i Borlänge den 24 november d. å. Till centralstyrelsemedlem utsågs enhälligt föreningens ordf. fru Fredrika Collin och till suppleant fröken Ebba Eurenus. Till ombud vid årsmötet i Borlänge utsågs likaledes fru Collin och till suppleant valdes föreningens sekr. fröken Edith Göransson. Mötet instämde i den för Birgittadagen föreslagna resolutionen och fru Frigga Carlbergs föredrag om Susan B. Anthony upplästes av ordföranden. V. U:s uttalande med anledning av regeringens tillkännagivande att den vill söka genomföra en författningsrevision hälsades med stor tillfredsställelse. Prenumeration å tidningen R. f. K. upptogs efter mötets slut.

Ronneby F. K. P. R. firade Birgittadagen med ett talrikt besökt samkväm. Lokalen pryddes av det vackra standar, som fru

Tonning skänkt föreningen. Fru Frigga Carlbergs föredrag om Susan Anthony upplästes. Centralstyrelsens resolution antogs med stort bifall.

Sundsvalls F. K. P. R. hade den 4 november föreningsammanträde. Ordföranden, fröken Wahlqvist, hälsade de närvarande välkomna. Därefter gav hon en översikt över rösträttsfrågans läge såväl i Sverige som ute i världen. Efter den intressanta och överskådliga redogörelsen avhandlades en del föreningsangelägenheter. Till centralstyrelsemedlem omvaldes fröken Elin Wahlqvist samt till suppleant nyvaldes fröken Maria Himmelstrand efter fru Maja Gerdin, som avflyttat från orten. Fru Frigga Carlbergs föredrag om Susan Anthony upplästes därefter — till följd av mötesförbud under epidemien hade Birgittadagen ej kunnat firas.

Kumla F. K. P. R. avslutade nyligen en andra dyrtidskurs i matlagning och delvis konservering. Kursen har varit anordnad av F. K. P. R., men åtnjutit bidrag även av kommunen och enskilda. Den har samlat 56 elever, de flesta fabriksarbeterskor. Eleverna ha varje kväll fått ett grundligt mål mat å 3 rätter mot den lilla kursavgiften av 50 öre per dag. Flera rätter måste lagas dagligen för att på den korta tiden av 6—10 dagar, som står varje kursavdelning till buds, kunna medhålla flera recept. Inalles ha 156 elever deltagit i kurserna och dyrtidsrecepten ha ytterligare vunnit spridning i Kumla.

Det är nu kommunens plikt att helt fullfölja det uppslag Kumla F. K. P. R. givit.

Örebro F. K. P. R. måste på grund av Hälsovårdsnämndens mötesförbud inställa sin tilltänkta Birgittafest den 7 oktober. Genom utförliga tidningsartiklar om Susan Anthony hade emellertid allmänheten fått en påminnelse om dagens betydelse för vår rösträttsrörelse. I början av november upphävdes mötesförbudet, och den 8 november firades Susan Anthonys minne genom ett angenämt samkväm å Strandrestaurangen. Mötet öppnades av ordf., fru Perselli, som med några ord gav en överblick av vår frågas läge ute i världen och uttalade hoppet att högern även i vårt land skulle känna tidens klappande på dess port och åntligen ge oss vår rätt. Frigga Carlbergs föredrag om den amerikanska rösträttskämpen upplästes av elementarlärarinnan fröken Anna Fridman, varefter resolutionen antogs. Musik utfördes och kaffe med hembakta, utmärkta färtor serverades. Fröken Hilda Karlsson gav därefter de närvarande en kraftig uppmaning att deltaga i det blivande stadsfullmäktigevalet. Tvänna av föreningens medlemmar stå som kandidater på de frisinnades listor.

Reglementeringsfrågan — löst i Sverige — aktuell i de krigförande landen.

Enligt en lag av den 20 juni i år har, som Sveriges kvinnor veta, den länge bekämpade, rättsvidriga och ur sanitär synpunkt fullkomligt otjänliga samhällsföreteelse, som kallades prostitutionens reglementering upphört. Lagen träder i kraft den 1 januari 1919. Men redan nu har upphört all ny utskrivning av prostituerade i sedlighetspolisens rullor och när detta år gått till ända, finnes icke mer några prostitutionens byråer i Sverige med en besiktning, som moraliskt dömer kvinnan, men låter mannen gå fri och som varit en ren chimär i sanitärt hänseende. Den sanitära sidan av saken har lagen ordnat genom stadgandet att varje könsjuk man eller kvinna är pliktig att låta läkarbehandla sig och läkarvården är avgiftsfri. Läkaren är därjämte pliktig att anmäla fall av könsjukdom, som komma under hans behandling och sjukvården kan påtvingas patienten genom polishand-räckning, föranstaltad av hälsovårdsmyndigheterna.

Man glädes åt att Sverige med denna nya lag blivit ett föregångsland och man läser nu i de utländska kvinnotidningarna med lättnad för vårt lands

Riks 25 50

Allm. 62 96

La fleupiste
Kgl. Hofblomsterhandel
Malmorgsgatan 6, Stockholm

vidkommande om hur reglementeringarna ännu ter sig i andra land.

För första gången i historien ha myndigheterna sökt frambringa en högre sedlig nivå bland männen i anledning av kriget och de vådor könsjukdomarna särskilt där föra med sig. Det är särskilt i de amerikanska trupperna man ägnat sig åt denna uppgift. Det är emellertid nu tal om att öppna ett stort sjukhus i Portland, Oregon, dit alla prostituerade i hela staten skulle sändas. Lösdrivare och med dem likställda skulle undergå tvångsbesiktning, men alla mera väl-situerade män skulle undslippa och man skulle komma tillbaka, tack vare oron för arméns hälsa, till ett gammalt system, som för länge sedan är utdömt.

Om detta system har en berömd fransk polisman i sedlighetspolisens en gång yttrat, att han aldrig lyckats få mer än en femtedel av stadens offentliga kvinnor inskrivna. Fyra femtedelar undgick honom — effektivare var systemet ej.

Med reglementering följer ett slags oskrivet certifikat, att den kvinna, som icke är sjukrapporterad är frisk, då hon emellertid riskerar att bli smittad varje ögonblick och i sin tur sedan sprider smittan. Kvinnor ha vidare alltid opponerat sig mot reglementeringen, emedan den icke drabbat männen. Och för det tredje, systemet öppnar möjligheter för förföljelser mot oskyldiga.

Av sådana fakta finns det många. En skotska, Elsie Brown, greps av två polismän, undersöktes och befanns vara jungfru. I årtal sökte sedan hon och hennes vänner fåfångt få de båda polismännen bestraffade. En ung änka i Aldershot, Mrs Percy, drevs till självmord genom en liknande händelse. I Italien blev en ung flicka anklagad och förd till besiktning. Hon befanns vara intact. Hon väntade tills läkaren skrivit ut intyget, då öppnade hon utan ett ord fönstret, kastade sig ut och dödades i fallet. I Paris har reglementeringen missbrukats så, att municipalrådet upprepade gånger anbefallt slopande av hela systemet.

I en tysk universitetsstad ha alla professorerna förenat sig i en protest mot anhållandet av ärbara kvinnor, särskilt som polisen begått oupphöriga misstag genom att häkta tjänarinnor, som varit ute tidigt om morgnarna för att stå i kö för livsmedel. Bl. a. hade en femtonårig tjänsteflicka, anställd hos en av professorerna, kommit hem en timme sedan hon sänts ut i ett ärende, nästan sinnessjuk av förtvivlan över den behandling hon fått röna. Alla unga flickor, som varit sedda i närheten av några soldater, hade gripits och tvångsundersökts.

I vårt land är frågan om den hela denna fråga lyckligtvis en av dem som lösts framåt, så att en sund upplysningsverksamhet och en rättvis fördelning av ansvaret för ett stort samhällsont kan börja göra sig gällande.

Kvinnokrafterna i livsmedelsstyrelserna.

(Forts. från föreg. n:o.)

Skara.

Fru Hilma Tidblad (tillika v. ordf.), fru Hilda Hallenius, fru Hulda Bengtsson och fröken Maria Olsson.

Skellefteå.

Fru Maria Lindfors (tillika v. ordf.), fru Syna Selin och fröken Ida Sterberg.

Stockholm.

Fru Agnes Ingelman, Saltsjöbaden (tillika v. ordf.), fru Augusta Flyborg, Södertälje, och fru Maria Gelinder, Sundbyberg.

Sundsvall.

Fruarna Frida Laurent (tillika v. ordf.), Hulda Norlén och Anna Larsson.

Uddevalla.

Karlskrona.

Fru Sigrid Nelsson, Björkeryd (tillika vice ordf.), fru Signe Arnoldsson, Karlskrona, och fru Amanda Risberg, Karlskrona; suppleant: fröken Alma Vult von Steyern, Nettraby.

Karlstad.

Fru Greta Gullström (tillika vice ordf.), fröken Ebba Kaijser och fru Lotten Johansson.

Kristianstad.

Hemkonsulenten fröken Agnes Ingvar, Kristianstad (tillika vice ordf.), fröken Elisabeth Nilsson, Isgrannatorp, Karpalund, och fru Alma Vesterberg, Långebro.

Kristinehamn.

Fru Märta Brydolf (tillika vice ordf.), fru Valborg Eriksson, skolköksföreståndarinnan fröken Gerda Johansson och diakonissan fröken Lovisa Gustafsson.

Linköping.

Fru E. Hadders (tillika vice ordf.), fru A. Ohlsson, fru Hulda Nyman, fröken Nanny Svanberg och skolkökslärarinnan fröken Jenny Olsson; suppleanter: fröken Agda Pettersson och fru Ester Sköld.

Luleå.

Fru Julia Fernlund (tillika vice ordf.), fru Linda Nyberg, fru Hildegard Gunnarsson och fru Agnes Thorstensson.

Lycksele.

Fru Tora Bohlin (tillika vice ordf.), fru Eugenia Olsson och fru Jenny Johansson.

Malmö.

Fru Anna Sederholm (tillika vice ordf.), skolkökslärarinnan Gerda Thunell och fru Hilma Linderöth.

(Forts. och slut i nästa n:r.)

13,000 kr.-Barometern.

13,000	Till L. K. P. R:s stora
12,500	insamling ha ytterligare
12,000	följande medel
11,500	influtit: Arboga kr. 30.—,
11,000	Borås kr. 150.—,
10,500	Halmstad kr. 10.—,
10,000	Johannishuskr. 20.—,
9,500	Järpen kr. 10.—,
9,000	Katrineholm kr. 105.—,
8,500	Malmö kr. 317.—,
8,000	Ramsåsa kr. 10.—,
7,500	Stockh. kr. 1,500.—,
7,000	Söderhamn kr. 10.—,
	Tomelilla kr. 18.—,
	Vänernsberg kr. 85.—,

Tamm, A., fru kr. 100.—, Thörnqvist, S., fru, Motala Verkstad kr. 200.—, Mannheimer, O., häradshövding, Göteborg kr. 200.—, K. kr., 200.—, Anonym kr. 80.—.

Rösträtt för Kvinnors

nittonde nummer för 1918 innehåller bl. a. Högern och tidshändelserna. Av Elin Wahlqvist. Kvinnorna och författningsrevisionen.

F. K. P. R:s möte.

Regeringens författningsproposition. Av E. P.

En hälsning från republiken Bayern. Av Signe Wollner-Pfister.

Marianne Hainish.

De kommunala valen.

Varför husmödrarna vilja ha rösträtt. Av Sufet.

Elin Wagner: Åsa-Hanna. Av Ellen Hagen.

C. J. L. Almqvist. Av Elin Wagner.

O, systrar. Dikt av Eleonore Kalkonska.

Uppsala F. K. P. R:s konstitutställning. Av Ellen Hagen.

När sågverksfrun gjorde rondan. Av Hulda Brodin.

Gift kvinnas kommunala rösträtt.

Reglementeringsfrågan aktuell i de krigförande landen.

Arbetet ute i landet.